

Purperstreepparelmoervlinder

Brenthis ino

De purperstreepparelmoervlinder is een uiterst zeldzame standvlinder. Hij was een sinds 1962 uitgestorven standvlinder, maar recent is er een kleine populatie gevonden, die vermoedelijk alweer verdwenen is. Hij leeft met name op beschutte plaatsen in beekdalen en is vooral in Zuid-Limburg gevonden. De vlinder vliegt in één generatie van midden juni tot midden juli. De rups is grijsachtig en heeft lichte doortjes en een lichte streep over de rug en de zijkant.

▶ Plaats van de laatste populatie met ruigte van moerasspirea nabij Kerkrade (LI).
Site of the last population near Kerkrade (prov. of Limburg).

Levenscyclus en gedrag

De waardplant van de purperstreepparelmoervlinder is moerasspirea. De eitjes worden één voor één op de blaadjes afgezet en blijven zitten als de blaadjes afvallen. In het vochtige strooisel overwinteren de eitjes, maar soms komen ze al voor de winter uit en dan overwinteren de jonge rupsen daar. De rupsen schuilen overdag vlak bij de bodem op de plant of in de strooisellaag en klimmen 's nachts in de plant om te eten. De pop hangt aan de onderzijde van een blad van de waardplant.

De vlinders worden vrij vaak nectardrinkend gezien op kruiden van vochtige ruigten zoals blauwe knoop, echte valeriaan en kale jonker. De dichtheid is doorgaans vrij hoog, 1 tot 16 vlinders per ha. (TAX 1989, BINK 1992).

Vliegtijd en overwintering

De purperstreepparelmoervlinder vliegt in één generatie tussen 11 juni en 20 juli. De uiterste data waarop een vlinder is waargenomen zijn 1 juni en 1 augustus. Hij overwintert als eitje of jonge rups.

Leefgebied

De purperstreepparelmoervlinder leeft in natte tot vochtige, matig voedselrijke ruigten en beekdalgraslanden, vaak met enige beschutting van bos of struweel. Op de bodem ligt in het voorjaar strooisel, waartussen de rupsen leven. In die periode moet de vegetatie open zijn. Voorbeelden van geschikt leefgebied zijn natte ruigten langs hooilanden of ruige graslanden langs beken. De soort stelt nauwelijks eisen aan de oppervlakte van het leefgebied. Daardoor kan een populatie lange tijd op een kleine, geïsoleerde plaats standhouden. (TAX 1989, BINK 1992).

Mobiliteit, verspreiding en trend

In de literatuur wordt de purperstreepparelmoervlinder vermeld als een honkvaste vlinder. Hij komt in grote delen van Noord- en Midden-Europa voor. In Nederland is de soort altijd zeldzaam geweest. Hij kwam vooral in Zuid-Limburg voor, met name in de omgeving van Jabeek, Etzenrade en Kerkrade. De laatste populatie vloog tot 1962 bij Jabeek. Daarnaast heeft in Twente in 1959 en 1960 in het Voltherbroek een populatie gezeten.

Op 25 juli 1998 werd er een vlinder bij Kerkrade (LI) gezien. In 2004 bleek op dezelfde plek nog steeds een zeer kleine populatie aanwezig te zijn (waarnemingen van minstens twee exemplaren op verschillende dagen). Aangezien de soort daar dus langer dan vijf jaar aanwezig was, is hij als uiterst zeldzame standvlinder weer op de Nederlandse lijst opgenomen. Helaas is de soort daar in 2005 niet meer waargenomen, en zal hij, indien er geen nieuwe vondsten plaatsvinden, in 2009 weer als 'verdwenen standvlinder' te boek staan. De dichtstbijzijnde populatie is op dit moment bij Aken; in de Eifel en de Ardennen is de soort nog relatief talrijk. (AKKERMANS ET AL. 2001).

Bescherming

De purperstreepparelmoervlinder staat als 'verdwenen' op de Rode Lijst van 1995 en 2006. Hij staat dus (nog) als uiterst zeldzame standvlinder op de Nederlandse lijst maar als 'verdwenen' op de Rode Lijst. Deze verwarrende status wordt veroorzaakt doordat de soort geen tien jaar achtereen in Nederland is waargenomen en dus niet opnieuw wordt beschouwd voor de Rode Lijst. Hij wordt beschermd volgens de Flora- en faunawet. Op Europese schaal is de soort niet bedreigd en over het algemeen is het voorkomen stabiel. In België, Denemarken en Duitsland gaat de soort achteruit. In Wallonië staat hij op de Rode Lijst en in Duitsland in de categorie 'bijna bedreigd'.

De purperstreepparelmoervlinder is op veel plaatsen verdwenen door de intensivering van het agrarisch grondgebruik: ruilverkaveling, ontwatering en bemesting. Door ontwatering zijn delen van de Zuid-Limburgse mijnstreek verdroogd en dichtgegroeid met houtige opslag. De Twentse populatie is verdwenen nadat een natuurbeschermende instantie het betreffende gebied had aangekocht en het 'ge-

DEZE SOORT IS GESPONSORD DOOR:
Piet Bommer, Tuitjenhoorn.

Profiel van de purperstreepparelmoervlinder

Voedsel rupsen Moerasspirea *Filipendula ulmaria*.

Voedsel vlinders Nectar van verschillende kruiden van vochtige ruigten.

Vliegtijd vlinders Eén generatie tussen 11 juni en 20 juli.

Duur stadia Ei: 270-300, rups: 51-60, pop: 10-18, vlinder: 11-22, rijpingsduur ei: 4-7 dagen.

Overwinteringsfase Ei, soms jonge rups.

Leefgebied Natte tot vochtige, matig voedselrijke ruigten en beekdalgraslanden.

Mobiliteit Honkvast.

Dichtheid Vrij hoog, 1 tot 16 individuen per ha.

Status Sinds 1962 verdwenen standvlinder, sinds 2003 een uiterst zeldzame standvlinder.

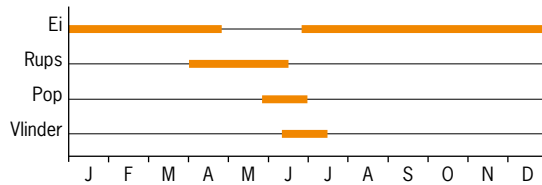
Rode Lijst Verdwenen.

Europese status Niet bedreigd.

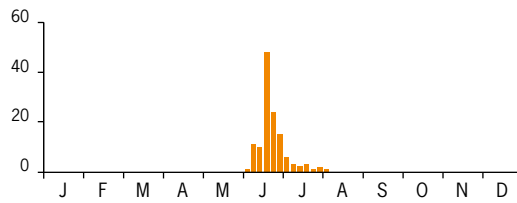
Knelpunten verspreiding Ontwatering en intensivering grondgebruik.

Verwachting toekomst Verdwenen standvlinder.

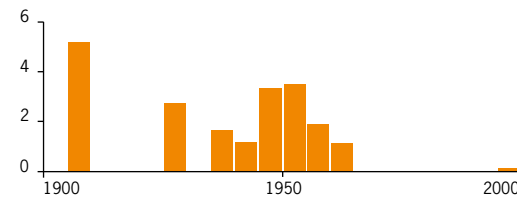
Beschermingsmaatregelen Ontwikkeling vochtige ruigte in beekdalgraslanden.

Stadia-diagram / Life cycle diagram (respectively egg, caterpillar, pupa, imago)

Vliegtijd / Flight period

Trend 1900-2000

schikt' wilde maken voor deze soort. Door het graven van een (enorme) greppel verdroogde het leefgebied en verdween de vlinder. (VAN DER PLOEG 2004).

De populatie bij Kerkrade was zeer klein en kwetsbaar. Ook elders in Limburg moet het mogelijk zijn meer vochtige ruigten te ontwikkelen waarin deze soort kan leven.

Toekomst

De huidige populatie van de purperstreepparelmoervlinder is klein en kwetsbaar en vermoedelijk al weer verdwenen. Maar mogelijk kan deze soort op andere plaatsen in Zuid-Limburg terugkeren. In het Geuldal of langs de Rode Beek kan weer relatief eenvoudig geschikt leefgebied worden ontwikkeld.

SUMMARY

Lesser Marbled Fritillary *Brenthis ino*

Brenthis ino had always been a rare resident; it disappeared in 1962. Its occurrence was limited to the south of the province of Limburg and eastern parts of Overijssel. Surprisingly, in 2004, the species was rediscovered at a spot where it had already been seen in 1998. However, this population was very small and vulnerable; no butterflies were found there in 2005. It flew in one generation from mid-June until mid-July and hibernated as an egg or young caterpillar. It used *Filipendula ulmaria* as its larval foodplant. If appropriate measures are taken near some brooks in the south of Limburg, it is possible that this species will again occur in the Netherlands.

